

هجمه دوباره به مناطق آزاد، این بار به بهانه مالیات / فرار مالیاتی در مناطق آزاد چقدر صحت دارد؟

در همه جای جهان مناطق آزاد تجاری به مشوق‌های گوناگون برای جذب سرمایه شهره هستند و جذابیت آنها برای سرمایه‌گذاران به سبب همین مشوق‌ها ایجاد می‌شود که در میان این مشوق‌ها معافیت‌های مالیاتی از مهم‌ترین و جدی‌ترین عناصر تشویقی برای فعالیت فعالین اقتصادی و سرمایه‌گذاران در مناطق آزاد است؛ موضوعی که با تصویب و گسترش مناطق آزاد در کشور از سال‌ها پیش در قانون ایجاد این مناطق دیده شد و اگرچه به نسبت مناطق همسان خود در دیگر نقاط دنیا در برخی سیاست‌های تشویقی در برخی موارد جا ماند اما در مجموع این مشوق‌ها منجر به حضور فعالان اقتصادی بسیار در این مناطق شد و رونق اقتصادی را در مناطق آزاد سبب شد.

این روند اما چندی است که با تهدید جدی روبرو است و درحالی‌که برخی عناصر محرک سرمایه به مناطق آزاد درخطر است و برخی دچار اختلال شده، مهم‌ترین محرک جذب و حفظ سرمایه در این مناطق و رونق تولید و تجارت در مناطق آزاد که معافیت‌های مالیاتی در این مناطق است با تهدید جدی مواجه شده است، تهدیدی که این گمان را ایجاد کرده برخی از رونق اقتصادی در این مناطق و به تبع آن رونق اقتصاد ملی در رنج هستند و به هر شکل سعی در کند کردن و حتی توقف روند رونق تولید در مناطق آزاد دارند که در صورت موفقیت آنها نتایج ناگوار این اقدامات دامن‌گیر اقتصاد ملی نیز خواهد شد.

برای فهم بهتر موضوع و آنکه اساساً چرا چنین موضوعی مطرح شده و هدف از آن چیست، اقتصاد۲۴ گفتگویی با اکبر افتخاری معاون تولید، صادرات و فناوری دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ترتیب داده که در ادامه می‌خوانید:

* چرا موضوع معافیت مالیاتی در مناطق آزاد تا به این اندازه مورد هجمه قرار گرفته و دلیل آن در چیست؟

– برای پاسخ به این سؤال باید بازگشتی داشته باشیم به نحوه مواجهه با خود موضوع مالیات و رویکردهایی که در حوزه مالیات و مالیات ستانی وجود دارد. می‌دانیم که مالیات یکی از منابع دولت در بودجه سالانه کشور است و از آن برای مصارف بودجه بهره‌مند می‌شود. اما موضوع به اینجا بازمی‌گردد که مالیات و یا معافیت از آن می‌تواند به تحریک اقتصاد و در بیان رشد اقتصادی بی‌انجامد، در یک جا از بعد درآمدی و با ستاندن مالیات حصول این مقاصد را در پی دارد و در جای دیگر از ناحیه معافیت مالیاتی ذیل یک سیاست جذب و رویکرد تشویقی که تحریک‌کننده و افزایش‌دهنده سرمایه‌گذاری و تولید است می‌تواند رشد اقتصادی برای کشور حاصل کند.

اینکه از این رویکردها در جای خود بهره‌مند شویم و کاری کنیم که مالیات به نحوی عمل کند که در عین درآمدزایی برای دولت رونق فعالیت‌های فعالین اقتصادی را نیز در پی داشته باشد می‌تواند به دولت در دستیابی به اهدافش کمک کند در غیر این صورت با تک‌بعدی عمل کردن نتیجه مثبتی حاصل نخواهد شد.

نگاهی که در حال حاضر موضوع معافیت مالیاتی در مناطق آزاد را هدف گرفته دقیقاً همان نگاه تک‌بعدی است که صرفاً از بعد درآمدی موضوع را پی می‌گیرد. باید نگاه کرد و دید مالیات‌گیری از کدام بخش‌های اقتصاد نگاه بلندنظرانه دارد و معافیت از مالیات برای کدام بخش‌های اقتصاد به صلاح اقتصاد کشور و رشد آن است. این نگاه تک‌بعدی بر رشد و توسعه اقتصادی کشور که بخش مهمی از آن در مناطق آزاد در جریان است سایه انداخته و درصدد کور کردن این دریچه روشن اقتصاد کشور است.

* شما معتقدید برای مواجهه با این نگاه تک‌بعدی باید چه کرد؟

- باید قبل از آن که بخش‌های مولد و بخش‌هایی که چرخ‌دنده اقتصاد کشور را به گردش درمی‌آورند و به رونق اقتصادی کمک می‌کنند را در موضوع مالیات تحت فشار قرار دهیم، برویم بخش‌هایی که فرارهای مالیاتی در آنها رخ می‌دهد را تحت فشار بگذاریم. بخش‌هایی که فرارهای مالیاتی انجام می‌دهند لایه‌های پنهانی هستند که باید شناسایی آنها اولویت قرار گیرد و بعد از آن باید به سراغ مالیات ستانی از بخش‌هایی رفت که ارزش افزوده برای اقتصاد کشور ندارند و یا این ارزش افزوده کم است اما در مقابل یا معافیت مالیاتی دارند و یا مالیات ستانی آن گونه که باید از آنها انجام نمی‌پذیرد.

*** از سوی ترتیب‌دهندگان حجمه‌ها فرار مالیاتی در مناطق آزاد گفته می‌شود در مناطق آزاد تعداد زیادی شرکت‌های صوری فعالیت دارند که به جهت استفاده از معافیت‌های مالیاتی این مناطق در آنجا ثبت شده‌اند؛ آیا اساس چنین چیزی واقعیت دارد؟**

- مناطق آزاد یک بخش شناسنامه‌دار اقتصاد کشور است که فعالان اقتصادی این مناطق فعالان شناسنامه‌داری هستند و به‌واقع شرکت صوری در مناطق آزاد وجود خارجی ندارد. خود سازمان مناطق آزاد بسیار پیش‌تر از آنکه چنین صحبت‌هایی مطرح شود در این زمینه‌ها پیش‌قدم شد و شرکت‌هایی که در مناطق آزاد ثبت شده‌اند ولی فعالیت مستمری ندارند و یا در مناطق آزاد فعالیت نمی‌کنند را تعلیق کرد. سازمان مناطق آزاد از شفافیت فرار نمی‌کند و ما خودمان در امر شفافیت در مناطق آزاد ثابت‌قدم و پیش‌قدم هستیم.

*** فرار مالیاتی در مناطق آزاد نیز یکی دیگر از بهانه‌های مطرح‌شده از سوی دنبال‌کنندگان حذف معافیت‌های مالیاتی در مناطق آزاد است، این مسئله چقدر جدی است؟**

- وقتی در رابطه با فرار مالیاتی در مناطق آزاد صحبت می‌شود معلوم نیست چه عددی مورد استناد قرار می‌گیرد اما به‌هرحال هر عددی که مورد نظر باشد فرار مالیاتی هنگامی رخ می‌دهد که مجموعه‌های اقتصادی شناسنامه‌دار نباشند، آیا در حال حاضر در همه کشور فعالیت‌های اقتصادی شناسنامه‌دار است و از همه مالیات اخذ می‌شود که جاهایی که معافیت دارند را بخواهیم معافیتشان را کاهش دهیم؟ اول باید در همه این سیستم نظام‌های لازم را برقرار کنید و بر آن مسلط باشید بعد به سراغ معافیت‌ها بروید. همچنین عددی که گفته می‌شود میزان فرار مالیاتی در مناطق آزاد است در قیاس با کل فرار مالیاتی کشور بسیار عدد کوچک و ناچیزی هست. این در حالی است که بیش از دو سال است که طبق تفاهم سازمان مناطق آزاد و سازمان امور مالیاتی مقرر شد که فعالان اقتصادی این مناطق اظهارنامه مالیاتی را به‌جای سازمان مستقر در منطقه به خود واحد مستقر سازمان امور مالیاتی در این مناطق بدهند. از سوی دیگر اساساً شرط استفاده فعالان اقتصادی مناطق آزاد از معافیت‌های مالیاتی تسلیم اظهارنامه مالیاتی به سازمان امور مالیاتی است، این یعنی اگر فعالان اقتصادی اظهارنامه مالیاتی ندهند اصلاً معافیت مالیاتی کسب نمی‌کنند. وقتی همه فعالان اقتصادی مناطق آزاد شناسنامه‌دار شده‌اند و بنا بر آنچه گفته شد شرط معافیتشان هم اظهارنامه است دیگر معلوم نیست این صحبت‌ها به چه دلیل مطرح می‌شود. فرار مالیاتی در جایی اتفاق می‌افتد که شفافیت نیست و فعالیت اقتصادی شناسنامه‌دار نیست.

*** شما گمان می‌کنید هدف مطرح‌کنندگان موارد این‌چنینی و مشخصاً موضوع حذف معافیت‌های مالیاتی مناطق آزاد چه باشد؟**

- مشخص نیست با چه سیاستی این حرف‌ها گفته و این فشارها دنبال می‌شود اما به‌هرحال هر چه که باشد جز این نیست که پالس منفی به سرمایه‌گذاران در مناطق آزاد بفرستند و آنها را از انجام سرمایه‌گذاری و فعالیت اقتصادی مولد در این مناطق باز می‌دارد. این اتفاق‌ها در حالی رقم می‌خورد که در حال حاضر به سبب اینکه برخی مشوق‌های دیگر این مناطق تحت‌الشعاع قرار گرفته است، جدی‌ترین و مهم‌ترین مشوق مناطق آزاد کشور که موجب جذب سرمایه و فعالیت اقتصادی در این مناطق است موضوع معافیت‌های مالیاتی است. با چنین شرایطی اگر بخواهیم این وزنه تشویقی بسیار مهم را هم از بین ببریم بدون شک منجر به فرار سرمایه‌ها از مناطق آزاد و از کشور خواهد شد.

*** آیا مطرح‌کنندگان بحث فرار مالیاتی در مناطق آزاد که در پی به ثمر رساندن آن در مجلس هستند، موفق خواهند شد؟**

- نمی‌شود که برای سرمایه‌گذاران بر اساس یک نظر نسنجیده قانون را تغییر داد. این فعالان بر اساس یکسری قوانین مشخص در

مناطق آزاد آمده‌اند سرمایه‌گذاری کردند و کسب‌وکار به راه انداخته‌اند و فعالیت می‌کنند و تغییر و تحمید مکرر این قوانین که سبب آمدن آنها و سرمایه‌گذاری‌هایشان در مناطق آزادشده و دادن شوک‌های این‌چنینی تنها یک نتیجه را در پی خواهد داشت و آن این است که فعالیت‌های اقتصادی در مناطق آزاد تحت‌الشعاع قرار گیرد و آسیب ببند. من گمان نمی‌کنم نمایندگان مردم چنین چیزی بخواهند.

* اما اگر چنین چیزی رخ دهد تبعات آنچه خواهد بود؟

– در کشورهای هم‌جوار ایران ما به‌خصوص کشورهای جنوب خلیج‌فارس و یا برخی دیگر از همسایگان ما در فاصله‌ای نزدیک در کمین سرمایه‌گذاران من‌جمله سرمایه‌گذاران ایرانی و جذب سرمایه‌های آنان هستند و به این منظور مشوق‌های بسیار زیادی به فعالان اقتصادی ارائه می‌کنند. یکی از این مشوق‌ها که ازجمله مهم‌ترین آنها نیز هست مشوق‌های مالیاتی است. بدون شک بخش قابل‌توجهی از سرمایه‌هایی که در این شرایط فرضی می‌توانست به مناطق آزاد ایران سرازیر شود به مناطق آزاد همسایه سرازیر خواهد شد.

کشور ما در حال حاضر با مشکل جذب سرمایه‌گذار روبرو است. در چنین شرایطی که سرمایه‌گذار ایرانی این امکان و توان را دارد که سرمایه خود را به کشورهای چند کیلومتر آن‌طرف‌تر ببرد و در یک منطقه آزاد در همسایگی ایران که مشوق‌های جذاب و گوناگون ارائه می‌دهد سرمایه‌گذاری کند دلیلی ندارد که بخواهد در جایی سرمایه‌گذاری کند که هر روز مشوق‌هایش را می‌گیرند و او را با تغییر قوانین تحت‌فشار قرار می‌دهند. این‌همه در شرایطی است که شعار ما شعار رونق تولید است و تحت‌فشار گذاشتن سرمایه‌گذاران و به تبع آن فعالیت‌های اقتصادیان هم در جایی که فعالیت اقتصادی شناسنامه‌دار است با شعاری که باید سرلوحه باشد در تضاد است و انجام این شعار را دور از دسترس قرار می‌دهد.

